

IV. Les Jornades Catalanes de la Dona des del PSUC

Grup de redactores

Les Jornades Catalanes de la Dona es van celebrar el mes de maig de 1976, i els treballs preparatoris van començar un any abans.

L'any 1975 les NNUU havien dedicat aquell any com l'Any Internacional de la Dona, i a l'Associació d'Amics de les NNUU de Barcelona es va crear un Departament de la Dona¹ per decidir donar una rèplica a l'organització oficial de l'Any Internacional de la Dona controlat per la Secció Femenina. Cal dir, com a precedent, que ja l'any 1967 s'havia creat, dins del Departament dels Drets Humans, la Secció de Drets de la Dona a iniciativa del Moviment Democràtic de Dones.

Mercè Olivares, que era sòcia de l'Associació d'Amics de les NNUU, participà en les reunions des del primer moment.

Tal com explica Amparo Moreno,² des del Departament de la Dona es va convocar una primera reunió de dones als locals de l'associació a la qual van assistir unes 200 dones. En aquesta reunió es va decidir crear comissions d'estudi i una de redacció d'un manifest que es presentaria a una segona assemblea, la qual es va fer al final de febrer al Col·legi d'Advocats; hi van assistir unes 350 dones. *«Jo recordo que Carmen Alcalde em va convocar a una reunió al Col·legi d'Advocats per*

1. Segons unes fonts va ser per iniciativa d'un grup de dones periodistes, i segons unes altres va ser la presidenta d'aquesta Associació, Anna M. Vela, i el seu secretari, Francesc Noguero, els que van convocar les periodistes Carmen Alcalde i Anna Balletbó per posar-ho en marxa.

2. MORENO, Amparo (1977). *Mujeres en lucha. El movimiento feminista en España.*

fer un Manifest a favor de l'amnistia dels presos polítics (Lidia Falcón, Eva Forest i algunes dones més havien estat detingudes per una causa relacionada amb ETA) i, ahora, pensar què es podia fer respecte a aquest Any Internacional de la Dona, al marge dels fastos oficials que havia organitzat la Sección Femenina», explica Laura Tremosa.

Les dones convocades a aquesta reunió eren de procedència molt variada, però fonamentalment eren estudiants universitàries o llicenciades; en general més o menys polititzades, que ja tenien notí­cia dels «nous» moviments feministes que hi havia a altres països (França, EUA, Gran Bretanya, etc.), nascuts després del Maig del 68 i de les revoltes en les universitats californianes del 65 i el 66. En aquesta reunió la presència de dones del PSUC va ser puntual i a títol individual; en una reunió posterior es deia que no eren més de cinc les dones militants del PSUC.³

La reunió va ser llarga, amb moltes i variades propostes i, per fi, es decidí organitzar unes Jornades cap a final d'any (després es va constatar que no era possible i es traslladà al maig de l'any següent). Ja en aquesta reunió es decidí crear diverses comissions per elaborar ponències i comunicacions que abordessin els diversos aspectes que incidien en la situació de la dona (treball, sexualitat, cultura, sanitat, etc.). Qualsevol dona podia inscriure's a una o més comissions.

Coincidint amb les conclusions de la reunió esmentada, es constituí el Secretariat organitzador d'unes I Jornades Catalanes de la Dona amb seu a l'Associació d'Amics de les Nacions Unides. Les dones del PSUC van ser part convocant del primer Secretariat. M. Dolors Calvet i Anna González hi assistiren en nom de les Dones Universitàries, Mercè Olivares, en nom de les vocalies de dones de les associacions de veïns de l'Hospitalet, representants d'altres associacions de veïns, i s'hi incorporaren posteriorment altres representants de grups de dones que es crearen per a la preparació de ponències i comunicacions per a les Jornades.

3. En les notes de MDC per a la introducció a una reunió de dones del PSUC, després de les Jornades Catalanes de la Dona, per valorar el creixement del moviment de dones, es diu que al Col·legi d'Advocats hi havia unes 300 dones i que, entre elles, les del PSUC no arribaven a cinc. La reunió no té data, però consten les intervencions de: Anna González, Laura Tremosa, Marina Curià, Elena Posa, Mercè Olivares, Sole Díaz, Asun Amelivia, Txiqui Laorden i Mariona Petit.

Amb la plataforma legal que donava formar part del Secretariat organitzador de les I Jornades Catalanes de la Dona, la tasca d'extensió s'estengué arreu de Catalunya. Les dones del PSUC, així com les d'altres organitzacions o independents compromeses en la lluita feminista no van desaprofitar l'ocasió.

Encara que les ponències de les Jornades no estaven elaborades, les dones del PSUC tenien material preparat per companyes doctores, tècniques i advocades del Partit que els permetia fer xerrades sobre la situació legal de la dona, les condicions de treball, la sexualitat, l'anticoncepció, el divorci, l'avortament... i les dones militants del PSUC de molts pobles i ciutats de Catalunya, a través d'associacions de veïns o culturals, reclamaven la presència de les feministes per fer xerrades públiques, que normalment eren molt concorregudes.

Aquest era un treball voluntari, un «acte de militància», que es deia aleshores, que representava esforços i costos per a les militants. A més, les companyes, com que no podien finançar la conferència ni el desplaçament, acostumaven a convidar a un sopar col·lectiu on s'aprofitava per continuar fent propaganda de les idees a favor del feminisme i a favor del PSUC, encara que això representés arribar tard a casa quan la xerrada era a molts quilòmetres del lloc de residència.

El que es deia en aquestes xerrades era nou per a moltes dones. Tants anys de dictadura feia que les dones desconeguessin els seus drets, i descobrir que en tenien a vegades era traumàtic per a elles, que els volien posar tots en pràctica i d'un dia per l'altre. La majoria de les dones que anaven a les xerrades o que s'organitzaven al PSUC eren dones inquietes que no se sentien còmodes en la situació de disminució en què les havia col·locat el franquisme, i trobaven en el feminisme una resposta a les seves inquietuds, que creien personals i ara esdevenien col·lectives.

Primera Assemblea del PSUC

Se celebrà l'abril de 1976 i hi assistiren unes 120 dones.⁴ Una part del debat se centrava a acordar si les dones dins el partit havien de militar

4. [Trellat, núm. 442](#), 24 de maig de 1976, breu referència amb el títol «Reunió de quadres del PSUC per a l'alliberament de la dona».

en organitzacions separades dels homes. Sembla que l'opinió unànime de les dones presents era que no s'havien de fer organitzacions especials per a dones i que cada organització havia de tenir una persona, preferentment dona, responsable del front de dones.

Un altre objecte de debat va ser si era necessari un moviment de masses exclusivament de dones. En aquesta part no hi va haver unanimitat. No van faltar les intervencions de dones que estaven en contra d'impulsar un moviment de dones, ja que consideraven que treballar en un moviment de dones era reconèixer discriminacions, i que aquesta política portaria a l'automarginació de les dones.

El debat, com no podia ser d'una altra manera en aquells moments, es va decantar a favor de les propostes de la direcció del Partit, representada per Antoni Gutiérrez Díaz i M. Dolors Calvet.

El punt que va generar més unanimitats va ser una postura crítica vers la situació de les dones al Partit. L'assemblea va fer una crítica i una autocrítica, amb propostes de millora, sobre la militància de les dones al Partit.⁵

Es va constatar:

La necessitat de que la lluita per l'alliberament de la dona sigui assumida per tot el col·lectiu del partit. Que es creï la responsabilitat del front de dones a totes les organitzacions del partit com a única mesura per garantir la continuïtat del treball.

Érem conscients que no està tot dit ni elaborat sobre la discriminació de la dona. Per això hem de ser els propis militants del partit els que anem elaborant la política en aquest front en base a la nostra pràctica.

Vàrem constatar la presència de quantitat de quadres femenins desaprofitats en la nostra organització; i vàrem parlar de la necessitat de fer una promoció cap els llocs de responsabilitat que realment els hi corresponen.

Fruit de totes les coses dites, ha de ser un profund treball de base entre les dones, única garantia de que les nostres postures sobre l'alliberament de la dona siguin una realitat àmpliament assumida.

5. Segons notes preparatòries i [material de treball](#) repartit en la II Assemblea.

La reunió va acabar animant les dones del PSUC a assistir a les I Jornades Catalanes de la Dona, cosa que va garantir la presència de dones militants del PSUC d'arreu de Catalunya i d'extractes molt diversos. Es pot afirmar que les dones del PSUC, contràriament al que passava en alguns partits polítics, van anar a les Jornades amb una predisposició molt favorable i amb un partit a favor.

Les vocalies i associacions de dones, cada vegada més feministes

Les associacions de veïns mantenien una intensa activitat basada en la denúncia de mancances socials en urbanisme, habitatge, sanitat, educació... El cert és que en aquest terreny ja hi havia moltes més dones encapçalant accions reivindicatives. En determinats barris les dones foren realment les protagonistes de determinades lluites al carrer, la qual cosa no significa que sempre fossin reconegudes per les juntes directives de les seves associacions.

Al principi dels anys setanta les dones tingueren un paper molt actiu en les protestes socials de les associacions de veïns; foren les protagonistes principals en les reivindicacions de serveis públics bàsics, des d'ambulatoris, escoles, guarderies, mercats... fins a semàfors. De fet, en tot allò que contribuïa a millorar la vida quotidiana. Les dones, en un principi, formaven part de les vocalies de sanitat, urbanisme o carestia de la vida però, tot i que moltes vegades eren majoria, difícilment n'eren les representants institucionals i poques vegades se'ls reconeixia la feina feta. A banda de la lluita reivindicativa en algunes associacions, es van començar a fer cursos d'alfabetització i cultura general, en horaris «bons» per a les mestresses de casa, i van facilitar més endavant fer xerrades sobre temes relacionats amb les seves problemàtiques com a dones.

D'una o manera altra les dones estaven en les associacions i, ja fos per nova creació o per reconversió d'alguna vocalia molt «feminitzada», es començaren a crear les vocalies de dones.

En tot cas, no hi ha dubte que la convocatòria de les Jornades va portar a una dinamització de les vocalies de dones i a la creació d'altres de noves. Tal com s'ha dit, el Secretariat de les Jornades «*va dur a terme l'extensió de la problemàtica de la dona per barris i comar-*

ques... vàrem organitzar vocalies i grups de dones a quasi tots els barris de Barcelona...», pot llegir-se a la p. 11 del llibre de les Jornades.

Segons Amparo Moreno,⁶ després de la liquidació del Moviment Democràtic de Dones:

sus componentes se incorporaron, junto con otros grupos de mujeres fomentados en los barrios por militantes del PSUC o mujeres independientes, en una coordinadora de barrios integrada en lo que ya se había dado en llamar Moviment de Dones de Barcelona, como forma organizativa unitaria, independiente y autónoma de los partidos y organizaciones políticas

Cal dir que no sempre la iniciativa de creació d'una vocalia de dones era ben rebuda per la Junta de l'Associació. En ocasions, resultava tan complicat aconseguir-ho, que les dones optaven per formar grups o associacions, unes legals i d'altres no. «*Volíem organitzar vocalies de dones, però a Lleida hi va haver molts problemes i per això vam crear l'Associació*», va comentar Anna Ariño en una trobada que vam fer amb antigues militants feministes del PSUC, amb motiu d'aquest treball.

A continuació s'inclou amb cert detall el cas de l'Associació de Veïns Sagrada Família gràcies als records i la documentació aportada per Mariona Petit. Malgrat que cada barri té la seva història, la creació de les vocalies va tenir en molts casos processos similars.

Del llibre d'actes de l'Associació, volum 2, s'extreuen els acords següents:

Se aprueba firmar un escrito a la opinión pública a través de los medios de comunicación denunciando la manipulación del Año Internacional de la Mujer» (Junta del 17 d'abril de 1975)

Aquest escrit és el manifest que va sorgir de la II Assemblea de Dones celebrada al Col·legi d'Advocats (document 8 del llibre d'A. Moreno) que, a banda d'unes 1.000 signatures individuals, només van signar quatre entitats: l'Associació de Veïns Sagrada Família, el Centre Social de Sants, el Col·legi de Llicenciats i l'Ateneo Mercantil.

6. MORENO, Amparo (1977). *Mujeres en lucha. El movimiento feminista en España*.

De la reunió de la junta del 12 de juny de 1975, el llibre d'actes recull:

También se informa del interés de un grupo de mujeres para crear una «vocalía de mujeres» en esta asociación. La Junta lo deniega por creer que no es necesario separar unas actividades de otras por solo tratarse de sexos distintos. En cambio se prepararán unos cursos de dietética a cargo de las vocalías de carestía y sanidad.

No deixa de ser curiós i simptomàtic el tipus de compensació que es dóna pel fet de negar la creació de la vocalia de dones. Més endavant, i continuant amb la mateixa tònica, ara una mica més «llançada», es proposa que siguin les diferents vocalies les que es facin càrrec de la problemàtica de la dona, a la reunió del 8 de gener del 1976:

La vocalía de sanidad informa de la celebración de cuatro conferencias sobre el tema genérico «INFORMACIÓN SEXUAL» que queda aprobado por unanimidad y que se celebrarán los días 23 y 30 de enero y el seis y trece de febrero.

Finalment, a la junta del 5 de febrer de 1976:

Un grupo de mujeres encabezado por Amparo Moreno e Isabel Sanahuja informa de su deseo de incorporarse a la Asociación formando una Vocalía de Mujeres para desarrollar una actividades propias de éstas dentro de la Asociación. Tienen previsto realizar un acto para la presentación de dicha vocalía a todos los socios. Tanto la constitución de la nueva vocalía como el acto quedan aprobados por la Junta Directiva que así incorpora a nuevos sectores el barrio.

Tot i que la relació amb la Junta no va ser gaire conflictiva, val la pena fixar-se en «*actividades propias de éstas*» i «*incorpora nuevos sectores*». Ara mateix no sabem si pensaven en cursos de cuina i macramé o en temes de sexualitat; el que sí és clar és que incorporaven persones a l'associació i, per tant, a la lluita per la democràcia.

«L'activitat de la vocalia va ser fonamentalment de propaganda i extensió del moviment amb xerrades, cursets, parades a la plaça els diumenges, on es venien els fulletons que editàvem i fèiem propaganda de les campanyes en marxa... Vam tenir una participació important a les Jornades Catalanes de la Dona i vam participar activament fins al final a la Coordinadora Feminista de Barcelona», comenta la Mariona.

El paper d'ANCHE

Una de les comissions que es van proposar a l'assemblea del Col·legi d'Advocats va ser «Dona i Cultura». Un grup de dones (Núria Pompeia, Marina Curià, Margarita Obiols, Laura Tremosa, Mireia Bofill...) vam optar per aquesta Comissió i Laura Tremosa va proposar que les reunions se celebressin a casa seva cada dimecres al vespre i que cadascuna portaria alguna cosa per sopar. Al principi es van apuntar unes 12 dones de diferents edats. El dimecres següent es va fer ja la primera reunió.

«La veritat és que les reunions eren molt informals, es parlava una mica de tot i de moment no pensàvem massa en les ponències que havíem d'escriure. La Núria Pompeia era l'encarregada de fer l'acta de la reunió i ho tenia molt difícil perquè saltàvem d'una cosa a un altra, explicàvem les nostres experiències personals i, encara que la nostre ponència havia de ser sobre la cultura, es parlava molt de sexualitat. Hi havia algun dia que eren autèntiques sessions de teràpia de grup. La Núria era també l'encarregada d'assistir a les reunions de la Coordinadora», comenta Laura Tremosa.

A mesura que passava el temps cada vegada venien més dones a les reunions i algun dimecres podíem arribar a ser més de 40 o 50 dones. Era impossible continuar amb les reunions a la casa, de manera que calia buscar algun local. La cosa no era fàcil, perquè en principi per a qualsevol reunió de més de 10 persones calia demanar permís al Govern Civil. Laura Tremosa, que és enginyera industrial, havia estat treballant a la comissió de cultura del Col·legi d'Enginyers, on s'havia constituït una nova associació legal dita «Asociación de Comunicación Humana y Ecología» (ANCHE). Va proposar demanar a la junta d'ANCHE d'incloure un grup de debat sobre la situació de

la dona i va ser aprovat immediatament i per unanimitat. És així com aquella Comissió de Cultura va passar a anomenar-se ANCHE i les reunions es feien al Col·legi d'Enginyers. «Sense que es fes de manera explícita ens vam constituir com a grup, oblidant la ponència de cultura i passant a treballar en la redacció de comunicacions en les ponències de "Dona i Política" i "Dona i sexualitat", sobre el que més s'havia discutit des del principi», afirma Laura Tremosa.

Cal dir que a les reunions d'ANCHE hi acudien dones molt diferents i d'adscripció política molt diversa, així com no militants de cap partit. De tota manera, pot dir-se que totes s'identificaven amb ideologies d'esquerres. No és possible saber quantes dones del PSUC es van integrar al grup, ja que mai es va fer una enquesta en aquest aspecte, entre altres coses perquè els partits eren il·legals. Fou després, quan els partits van sortir a la llum, que es va fer palesa la militància d'unes o altres.

Malgrat que tot es discutia molt, el cert és que en la comissió de redacció de les comunicacions a les ponències hi va intervenir molt Margarita Obiols, que era del PSUC i que va ser qui les va llegir a les Jornades, i Laura Tremosa, que va passar a militar al PSUC poc després i que els últims temps havia format part d'aquell important grup de persones considerades «companys de viatge».

Les dues comunicacions presentades en les Jornades Catalanes de la Dona reflecteixen molt bé quines eren les idees bàsiques que donaven especificat al discurs d'ANCHE.⁷

La vida d'ANCHE després de les Jornades va anar esmorteint-se. El cert és que sempre havia estat fonamentalment un lloc de trobada i reflexió de dones molt diverses, militants i no militants, i que va aportar a les Jornades una mirada crítica tant al feminisme radical, representat pel Col·lectiu Feminista, com al feminisme convencional que sols lluita per la igualtat.

Impacte de les Jornades a les militants del PSUC

A les Jornades hi assistiren al voltant de 4.000 dones, moltes més de les que esperaven les organitzadores. Hi havia dones de proce-

7. *Jornades Catalanes de la Dona* (1977), pàgines 238 a 242 i 369 a 371.

dències molt diverses: universitàries, treballadores industrials, pageses, mestresses de casa... Unes ja molt feministes, d'altres menys i molt poques que no sabien què era el feminisme, però estaven a favor de les dones. En les ponències, les comunicacions i les intervencions, es reflectiren opinions diverses, en ocasions confrontades, i que obrien debats molt vius.

El PSUC va treballar perquè les dones militants, «camarades» en el llenguatge del moment, assistissin a les Jornades. Va presentar les Jornades a la militància com un front de lluita contra el franquisme, a favor de la democràcia i sobretot a favor dels drets de les dones. Les dones del PSUC hi van assistir a nivell individual, en alguns casos, o com a integrants o animadores de grups de dones d'arreu de Catalunya, dels quals formaven part. Des del Partit hi havia hagut uns posicionaments a favor, uns pocs articles a la premsa clandestina *Treball*, i després de la I Assemblea del PSUC per a l'Alliberament de la Dona es van obrir unes possibilitats de participació a les Jornades inimaginables. En un [document intern](#)⁸ de valoració de les Jornades es diu:

Això va fer que en les darreres setmanes, a més de l'esforç d'organització d'aquestes (les Jornades), les dones que treballem en aquest front dins del Partit vàrem assistir a moltes reunions internes amb camarades de diferents sectors i punts geogràfics per garantir la seva presència a les Jornades.

Això va fer possible garantir la presència física de moltes camarades encara que no varen intervenir políticament perquè se sentien indefenses davant del feminisme.

El document, de la mateixa manera que reconeix el treball i l'èxit en l'extensió de les Jornades i a l'hora de garantir la presència de dones de totes les extraccions socials i d'arreu de Catalunya, reconeix les mancances teòriques i la falta de propostes de les dones del PSUC assistents quan diu:

8. «Valoració de les Jornades Catalanes de la Dona». Dipositat a l'ANC, llegat M. Dolors Calvet.

Per altra part, les dones que podíem parlar de feminisme i del que el partit en pensa, no vàrem passar a l'ofensiva. Totalment desbordades pel treball d'organització, no vàrem fer cap comunicació, ni vàrem preparar intervencions conjuntament. Tampoc vàrem donar cap alternativa concreta d'organització del moviment de dones a Catalunya.

I, més endavant, s'afirma que, com ja s'havia previst:

va ser impossible una direcció política nostra, (...) o inclús unes orientacions concretes en el món de la dona, tant per les poques camarades que treballen en aquest front, com perquè entre les moltes altres que hi varen assistir o be desconeixien la problemàtica o no sabien quina és la nostra política al respecte.

El document també reconeix que el «cos teòric» del PSUC és més pobre *«que el d'altres corrents i que tampoc tenim una pràctica de masses que ens reafirmi»*. I fins i tot reconeix un cert perill en el corrent intern anomenat obrerista, com a contraposat al feminista, valorant, però, que aquest corrent obrerista no va sorgir en cap moment durant les Jornades i que fins i tot algunes dones, el darrer dia, reconeixien haver entès la problemàtica de la dona i es comprometien a treballar per ella en el seu propi front de lluita.

Cal reconèixer que les dones comunistes del PSUC, en la seva gran majoria, van assistir a les Jornades per saber, per conèixer a fons el que era el feminisme, per confirmar que les seves inquietuds eren col·lectives i que els seus interrogants tenien resposta. No en van sortir frustrades. El cert és que van ser dies molt intensos per a totes les dones assistents i per a moltes, compromeses políticament o no, les coses que es van dir i les experiències que es van viure van resultar un autèntic descobriment.

A la trobada que vam fer amb antigues militants feministes del PSUC, amb motiu d'aquest treball, es van dir coses molt interessants sobre aquesta descoberta:

«Vaig descobrir el que pensaven d'altres i que hi havia una teoria sobre el feminisme», afirma Carme Ortega, militant del PSUC des de 1974.

També Carmen Martínez, militant del PSUC des de 1972, comenta que *«per a mi les Jornades va ser posar nom al que jo sentia i pensava. M'adonava que en les assemblees es parlava de llibertat, però que no era tot el que jo volia. A partir de les Jornades vam començar a connectar les dones al marge del Partit»*.

I és que, tal com diu Lluïsa del Río, *«Les Jornades varen ser un revol-siu per a tothom. Va ser arran de les Jornades que les dones van adquirir consciència de l'estructura patriarcal del PSUC»*.

També per a les dones del PSUC que militaven en el moviment obrer les Jornades van ser un punt d'inflexió: *«les Jornades van fer que els homes de CCOO fixessin l'atenció que hi havia dones. A les Comissions del tèxtil la majoria eren dones però el responsable era un home»*, comenta Antonia Marchan, i Maria Queralt Molera afirma que *«després de les Jornades hi va haver un canvi, semblava que ja era obligat tenir en compte les dones tant a CCOO com al PSUC. Crec que les Jornades van fer veure que la cosa era més important del que pensaven i que calia apuntar-se al moviment d'una o altra manera.»*

Cal dir que no totes les dones militants del PSUC van reaccionar de la mateixa manera. Tal com comenta Anna Ariño, *«ens vam conscienciar que el PSUC i totes les organitzacions eren patriarcal. Vam organitzar una taula rodona on vaig exposar el que s'havia viscut a les Jornades i els vaig dir que eren uns masclistes. De tota manera, hi havia dones al PSUC que s'espantaven i no s'hi apuntaven»*. En aquest sentit, Lluïsa del Río afirmava que *«de fet, podies trobar més complicitat entre les dones treballadores del Partit que entre les intel·lectuals»*.

Les dones del PSUC van ser a les Jornades, en van gaudir i les van utilitzar a nivell personal i polític per a la seva vida i militància posteriors. No hi van fer grans aportacions teòriques, el Partit estava desarmat teòricament davant el feminisme, l'acceptava sempre que anés relacionat amb la lluita reivindicativa, però desconeixia i ignorava, conscientment o inconscientment, totes les conseqüències personals que el descobriment del feminisme comportava en la vida personal de les dones que es negaven a continuar assumint un paper subordinat tant a la societat, com a la militància, la família o en les relacions de parella. Cal dir, però, que els plantejaments feministes no sempre eren compresos i acceptats fàcilment pels companys del Partit. Marta Estruch i Pilar Macià escriuen en el seu treball sobre el Baix Llobregat: *«Cridava l'atenció observar que darrere de moltes*

persones militants hi havia alguna carència relacionada amb la nova legislació o amb el canvi de visió –el privat és polític– que propugnàvem i tanmateix això no es traduïa en una actuació més valenta i decidida en favor dels nostres plantejaments. Estàvem davant la paradoxa de pertànyer a un partit defensor de la llibertat i la justícia, amb persones que havien arriscat la seva vida per aquests valors socials i que des de les seves responsabilitats no s'esforçaven per superar els rols tradicionals, mantenint un desequilibri que no haurien acceptat en cap altre camp».

També Carmen Martínez feia referència al tema i comentava com «molts homes del Partit no volien que anéssim a casa seva perquè no “contaminéssim” les seves dones. Jo pensava: “Com pot ser que un dirigent parli de llibertat quan a casa seva no hi ha llibertat?”».

Les dones del PSUC, i també d'altres partits, eren conscients que la lluita de les dones dins els partits sols acabava de començar, i per això M. Dolors Calvet, del PSUC, i Núria Pompeia, simpatitzant socialista, van proposar incloure un redactat final a les conclusions de les Jornades Catalanes de la Dona que diu:

Les dones que participem en les I JORNADES CATALANES DE LA DONA, tant les que militem en partits polítics i en organismes unitaris, com les que no ho fem, denunciem la manca d'interès, fins ara, per part d'aquestes organitzacions envers els problemes específics de la dona. I esperem que llurs darreres preses de posició pública sobre el tema siguin quelcom més que el fruit d'un interès tàctic i oportunista.

